

“RISALA” IMAMA ŠAFIJE

I POGLAVLJE

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog

Rekao je Ebu Kasim Abdurrahman ibn Nasri, prenio nam je Ebu Alijj el-Hasan ibn Habib od Er-Rebija, i prenio nam je Ebu Abdullah Muhammed ibn Idris ibnul Abbas ibn Osman ibn Šafi ‘i ibn Es-Saib ibn Ubejd ibn Abdi Jezid ibn Hišam ibnul Muttalib ibn Abdi Menaf el-Muttalibijj, amidžić Poslanika, a.s.:

1. *“Hvaljen neka je Allah koji je nebesa i Zemlju stvorio i tmine i svjetlo dao, pa opet oni koji ne vjeruju – druge sa Gospodarom svojim izjednačuju!”¹*
2. Zahvala pripada jedino Allahu, dž.š., Kome je mogućnost zahvale na svim Njegovim blagodatima i sama Njegova blagodat prema nama, koja nas obavezuje da Mu se zahvalimo na svim prošlim blagodatima te na svakoj novoj blagodati koju nam podari.
3. Oni koji Ga opisuju ne mogu dosegnuti suštinu i vrhunac Njegove veličine. On je
4. onakav kako je Sam Sebe opisao, uzvišen iznad svega kako Ga opisuju Njegova stvorenja.
5. Zahvaljujem Mu zahvalom koja dolikuje plemenitosti Njegova lica i dostojanstvu Njegove uzvišenosti,
6. i tražim pomoć od Njega, mimo Koga nema druge moći i snage,
7. i molim Ga da me uputi Svojom uputom, koja neće odvesti u zabludu onoga kome bude podarena,
8. i tražim oprost za grijeha koje činim i za grijeha koje sam ranije počinio oprostom

¹ El-En’am, 1.

kakvog traži onaj koji bez prestanka potvrđuje svoje robovanje Njemu i koji zna da njegove grijeha ne može niko oprostiti, niti ih lišiti od njega osim Njega, Uzvišenoga.

8. Svjedočim da nema drugog Boga osim Allaha, On je Jedan, Jedini, Koji nema sudruga, i svjedočim da je Muhammed, s.a.v.s., Njegov rob i poslanik.

9. Allah, dž.š., njega je poslao kad su ljudi bili podijeljeni na dvije skupine.

10. Jedna od njih su ehlu-l-kitabije (sljedbenici Knjige), koji su preinačili Allahove propise i koji nisu vjerovali u Allaha; izmišljali su laži, koje su uobličavali svojim jezicima, pa su izmiješali Allahovu Istinu koju im je objavio sa svojim lažima.

11. Tako Uzvišeni Stvoritelj spominje Svome Vjerovjesniku njihovo nevjerništvo, pa veli: *"Neki od njih uvijaju jezike svoje čitajući Knjigu da biste vi pomislili da je to iz Knjige, a to nije iz Knjige, i govore: "To je od Allaha!" - a to nije od Allaha, i o Allahu svjesno govore laži"*.²

12. Zatim kaže: *"A teško onima koji svojim rukama pišu Knjigu, a zatim govore: 'Evo, ovo je do Allaha!' - da bi za to korist neznatnu izvukli. I teško njima zbog onoga što ruke njihove pišu i teško njima što na taj način zarađuju!"*³

13. I kaže Uzvišeni Allah: *"Jevreji govore:*

*'Uzejr je Allahov sin". To su riječi njihove, iz usta njihovih, oponašaju riječi nevjernika prijašnjih, ubio ih Allah! Kuda se odmeću? Oni, pored Allaha, bogovima smatraju svećenike svoje i monahe svoje i Mesiha, sina Merjemina, a naređeno im je da se samo jednom Bogu klanjaju; nema drugog Boga osim Njega! On je vrlo visoko iznad onih koje oni Njemu ravnim smatraju!"*⁴

14. I kaže Uzvišeni Allah: *"Zar ne vidiš one kojima je dat jedan dio Knjige kako u kumire i šejtana vjeruju, a o neznanobošcima govore: 'Oni su na ispravnijem putu od vjernika!' Njih je Allah prokleo, a onome koga je Allah prokleo nećeš naći nikoga ko bi mu pomogao"*.⁵

15. Druga skupina ljudi su oni koji ne vjeruju u Allaha, pa su izmislili ono što Allah nije objavio i svojim rukama su klesali kipove od kamenja i drveća i slike koje su smatrali lijepim i nadijevali im imena koja su izmislili, i zvali su ih svojim božanstvima, kojima su robovali, a ako bi im se svidjelo neko drugo božanstvo napustili bi ono prijašnje božanstvo i svojim rukama bi klesali novo božanstvo i obožavali bi ga; takvi su bili predislamski Arapi!

16. I tako su skupine nearapa odabirale taj put, slijedeći ga u tome i u obožavanju onoga što su i sami smatrali lijepim, kao, naprimjer. ribe (kitove), razne životinje, zvijezde, vatru i dr.,

2 Ali 'Imran, 78.

3 El-Bekare, 79.

4 Et-Tevbe, 30-31.

5 En-Nisa', 51-52.

17. pa je Allah, dž.š., naveo (spomenuo) svome Vjerovjesniku jedan od odgovora koji je dao onima iz te skupine koji obožavaju druga, lažna božanstva mimo Njega, pa je Uzvišeni prenio Njihove riječi u Kur'anu: "Zatekli smo pretke naše kako ispovijedaju vjeru i mi ih slijedimo u stopu".⁶

18. Također, Gospodar prenosi njihove riječi: "I govore: 'Nikako božanstva svoja ne ostavljajte, i nikako ni Vedda, ni Suvaa, a ni Jegusa, ni Jeuka, ni Nesra ne napuštajte! A već su mnoge u zabludu doveli, pa Ti njima, inadžijama, samo propast povećaj!'"⁷

19. I kaže Uzvišeni: "Spomeni, u Knjizi, Ibrahima! On je istinoljubiv, vjerovjesnik. kad je rekao ocu svome: 'Oče moj, zašto se klanjaš onome koji niti čuje, niti vidi, niti ti može od ikakve koristi biti?'"⁸

20. I kaže: "I kaži im vijest o Ibrahimu, kad je oca svoga i narod svoj upitao: 'Čemu se vi klanjate?' A oni odgovorili: 'Klanjamo se kumirima i povazdan im se molimo', on je rekao:

21. Da li vas čuju kad se molite, ili da li vam mogu koristiti ili naškoditi?"⁹

22. Allah, dž.š., govori o njima i podsjeća ih na Svoje blagodati i obavještava ih o njihovoj općoj zabludi i ističe im one koji su među njima

vjerovali: "Svi se čvrsto Allahova užeta držite i nikako se ne razjedinjujte! I sjetite se Allahove milosti prema vama kad ste bili jedni drugima neprijatelji, pa je On složio srca vaša i vi ste postali, milošću Njegovom, prijatelji; i bili ste na ivici vatrene jame, pa vas je On nje spasio. Tako vam Allah objašnjava Svoje dokaze, da biste na Pravome Putu istrajali",¹⁰

23. što znači: Prije nego ih je Allah spasio sa Muhammedom, s.a.v.s., nevjernike su, i pored mnogih razjedinjavanja i dijeljenja na skupine i sektašenja, sjedinjavale neke zajedničke karakteristike: nevjerovanje u Allaha, dž.š., jednog Boga, izmišljanje onoga što Allah nije objavio – neka je On uzvišen iznad ogromnih laži koje su iznosili, nema drugog Boga osim Njega, neka je slavljn i hvaljen Gospodar svih stvari i stvorenja!

24. Onaj koji je živio od njih, živio je kao onaj čije je stanje Allah, dž.š., opisao ovako: Onaj ko je svojim djelima i riječima ustrajavao u izazivanju srdžbe svoga Gospodara, koju je dodatno povećavao kroz svoje griješenje,

25. a onaj od njih koji je umro – njegove su riječi i djela onakvi kako ih je Allah, dž.š., opisao i dovele su ga do Njegove kazne,

26. pa kad se ispunio određeni rok (edžel) dat u Knjizi i obistinila se Allahova odredba da se pojavi jedino priznata Njegova vjera, koju

6 Ez-Zuhruf, 23.

7 Nuh, 23.-24.

8 Merjem, 41.-42.

9 Eš-Šu'ara, 69.-73.

10 Ali Imran, 103.

je On odabrao nad svim drugim, a nakon što je neposlušnost prema Njemu dominirala - kojom On nije zadovoljan – tada je Allah, dž.š., otvorio vrata Svojih nebesa spuštajući Svoju milost – onako kao što je oduvijek neprestano činio; Njegovo znanje je prethodilo spuštanju Njegove odredbe date u ranijim vremenima,

27. pa je On, Uzvišeni, rekao: *"Svi ljudi su sačinjavali jednu zajednicu, i Allah je slao vjerovjesnike da donese radosne vijesti i opomene, i po njima je slao Knjigu, samo istinu, da se po njoj sudi ljudima o onome u čemu se oni ne bi slagali. A povod neslaganju je bila međusobna zavist, baš od strane onima kojima je dana, i to kad su im već bili došli jasni dokazi; i onda bi Allah, voljom Svojom, uputio vjernike da shvate pravu istinu o onome u čemu se nisu slagali. A Allah ukazuje na Pravi Put onome kome On hoće",*¹¹

28. pa je On za Svoju Objavu odabrao najboljeg među njima; odabran je za Njegovu Objavu, odlikovan nad svim Njegovim stvorenjima time što su se otvorila vrata Njegove milosti; odabran je da zapečati Njegovo vjerovjesništvo, on je taj čiji je spomen uzdignut na ovome svijetu, onaj kojem će se šefaat (zagovorništvo) dati i od njega prihvatiti na onome svijetu; najbolja ličnost među Njegovim stvorenjima ponaosob; onaj koji je objedinio sve najviše moralne vrline koje zadovoljavaju

11 El-Bekare, 213.

Njega, Uzvišenoga, u vjeri i životu, najbolji po srodstvu i porijeklu; to je Muhammed, Njegov rob i poslanik.

29. Nas i ostala stvorenja upoznao je sa svojim posebnim blagodatima, čija je korist općenita u vjeri i životnim stvarima,

30. pa kaže Uzvišeni: *"I došao vam je poslanik, jedan od vas, samo se zgleđaju: 'Da li vas ko vidi?' - i onda se udaljuju. Neka Allah srca njihova bez podrške ostavi zato što su od onih ljudi koji neće da razumiju",*¹²

31. *"da bi opomenuo Mekku i one oko nje..."*¹³, Ummu-l-Kura je Mekka i njen narod – i:

32. *"I opominji rodbinu svoju najbližu!"*¹⁴

33. *"Kur'an je, zaista, čast i tebi i narodu tvome; odgovarat ćete vi!"*¹⁵

34. Kaže imam Šafi, r.a.: Prenosi Ibn 'Ujejne od Ibn Nedžiha, a on od Mudžahida o riječima Uzvišenog: *"A on (Kur'an) zaista je spomen tebi i narodu tvome!"*. Pitali su: „Ko je taj čovjek (kome će Kur'an spomen sačuvati)?“ Rekoše: *"On je Arap!"* Pa ponovo upitaše: *"Od kojih Arapa?"* Odgovoriše: *"Kurejšija!"*

35. Kaže imam Šafi, r.a.: Ono što je rekao (kako je protumačio) Mudžahid očigledno je rečeno u prethodno navedenom ajetu; na ovome mjestu uopće nije potrebno tumačiti Objavu.

12 Et-Tevbe, 128.

13 Eš-Šura, 7.

14 Eš-Šura, 214.

15 Ez-Zuhruf, 44.

36. Uzvišeni Gospodar je posebnu opomenu u Kur'anu uputio Poslanikovom narodu i njegovoj bližoj rodbini, a nakon njih je i ostala stvorenja općenito spomenuo. Kur'anom je uzvisio spomen na Poslanika, s.a.v.s., a zatim je posebno odabrao njegov narod za opomenu kad ga je poslao njima. Tako Uzvišeni kaže: *"I opominji rodbinu svoju najbližu!"*

37. Neki učenjaci, oslanjajući se na ovaj kur'anski ajet, navode da je Poslanik, s.a.v.s., kazao: *"O, potomstvo Abdulmenafovo, zaista me Allah poslao da opominjem svoju bližu rodbinu, a vi ste moja bliža rodbina!"*¹⁶

38. Kaže imam Šafi, r.a.: Prenio nam je Ibn Uzejne od Ibn Ebi Nedžiha, a ovaj od Mudžahida, o riječima Uzvišenog: *"I spomen na tebe smo visoko uzdigli."*¹⁷ Kaže: Ne spomenu Mene, a da uz Mene ne spomenu i tebe, Muhammede, pa tako kažu: *"Svjedočim da nema drugog Boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Božiji poslanik"*.

39. Znači – a Allah najbolje zna – spominjanje Poslanika, s.a.v.s., pri izgovoru Kelime-i šehadeta prilikom potvrde pripadnosti islamu i ezana, a to podrazumijeva i spominjanje pri čitanju Knjige, prilikom činjenja dobrih djela, iskazujući tako svoju pokornost te pri

ustežanju od grijeha.

40. Pa neka Allah blagoslovi našeg Vjerovjesnika kad god ga neko spomene i kad god ga zanemare nemarni, i neka je uvijek milost Njegova na njega među prvima i posljednjima, i neka je najodabraniji, najbrojniji i najkreposniji spomen na njega koji je ikada donesen na neko od Njegovih stvorenja. I čistio je i nas i vas donošenjem salavata na njega, a to je nešto najbolje čime se očisti neko iz ummeta njegovog. I neka je Božiji spas, Božija milost i blagoslov na njega! I neka ga Allah nagradi najboljom nagradom zbog ummeta kojem je dobro činio, jer je zaista nas Allah spasio od propasti i učinio nas *"najboljim ummetom koji se pojavio među ljudima"* zato što smo pripadnici islama – vjere kojom je On jedino zadovoljan, kojom je uzdigao Svoje meleke i ona Svoja stvorenja kojima je ukazao svoju blagodat! Nema blagodati, vidljive ili skrivene, kojom smo ostvarili nešto u vjeri ili životu, ili izbjegli neko zlo u vjeri ili životu, a da Muhammed, s.a.v.s., nije uzrok te blagodati! On je predvodnik u dobročinstvu, ukazuje na najbolje u toj blagodati, odvraća od propasti i puteva zla koji su suprotni razboritosti. On upozorava na povode koji vode ka propasti, strpljivo ustrajava u savjetovanju na putu ispravne upute i upozoravanja na nju. Pa neka

¹⁶ U komentaru ovog djela nema oznake za vjerodostojnost ovog hadisa, ali činjenica je da ga mufessiri mnogo koriste – op. prev.

¹⁷ El-Inširah, 4.

je Allahov spas na Muhammeda i na porodicu Muhammedovu, kao što je Njegov blagoslov na Ibrahima i porodicu Ibrahimovu! On je, uistinu, Hvaljeni i Slavljani.

41. I, On je Poslaniku objavio Svoju Knjigu, pa u njoj kaže: *"A on je, zaista, Knjiga zaštićena, laž joj je strana s bilo koje strane, ona je Objava od Mudroga i hvale Dostojnoga"*.¹⁸ Pa ih je Muhammed, s.a.v.s., izbavio iz nevjerništva i zablude slijepog puta i uputio ih ka svjetlosti i Uputi. I u njoj je pojašnjeno šta je dozvoljeno; darivavši Svojim stvorenjima olakšice preko Poslanika, s.a.v.s.; i ono što je zabranjeno, zato što On najbolje zna da je njihova sreća na onom i ovome svijetu u uštezanju od činjenja onoga što je zabranjeno. I iskušao ih je time što ih obavezuje da svojim riječima i djelima robuju samo Njemu, i iskušao ih je uštezanjem od zabranjenih radnji te ih, zbog njihove pokornosti, nagradio vječnošću u Svome Džennetu i udaljio ih od srdžbe Njegove! Koliko li je uzvišena Njegova blagodat, neka je Uzvišen On!

42. I upoznao ih je s onim što čeka neposlušne, za razliku od onoga što je pripremio onima koji su Njemu pokorni.

43. I savjetovao im je upozoravajući ih vijestima o onima koji su živjeli prije njih, a koji su bili materijalno imućniji od njih, koji

su imali mnogobrojnije potomstvo, imali duži životni vijek i značajnija obilježja ostavili iza sebe, pa su se tim stvarima na ovome svijetu naslađivali, pa im je Allah dao da, prilikom spuštanja Njegove odredbe, okuse svoj kraj, a da ne ostvare svoja nadanja, i sručena je na njih Njegova srdžba nakon što im je istekao rok koji je određen, kako bi pouku izvukli (dozvali se pameti) u budućim vremenima te kako bi razumjeli Njegovo izlaganje, i kako bi došli sebi prije nego što ih prekrije nemar, i kako bi nešto dobro uradili prije ispunjenja datog im roka kad se grješnik više neće koristiti jer mu njegovo opravdanje više neće biti primljeno, te kad mu otkup više neće moći pomoći i kad će svaki čovjek pred sobom naći dobro djelo koje je uradio i loše djelo koje je počinio, poželjet će tada da se između njih i njega nalazi velika udaljenost!

44. I sve što je objavljeno u Njegovoj Knjizi je milost i čvrst dokaz ljudima; spoznao je onaj ko je spoznao; ne zna onaj koga Allah, dž. š., ostavi u neznanju, a zna je onaj koga Allah, dž. š., pouči Svojom Knjizi.

45. U odnosu na njihovo znanje, ima više kategorija ljudi; njihov odnos prema znanju određuje njihovo mjesto na ljestvici znanja.

46. Oni koji traže znanje, njima je dužnost da ulože onoliko koliko su u mogućnosti da

18 Fussilet, 41-42.

što više po svome znanju rade, i obaveza je strpljenje kod svake poteškoće u toku traganja za naukom, i potrebna je iskrena namjera u ime Allaha u pokušaju dostizanja njegovog znanja bez obzira na to radi li se o kur'anskim tekstovima i dedukciji (izvođenju propisa), i obaveza je moliti Allaha za pružanje Njegove pomoći, jer zaista se ne postiže hajr (uspjeh) bez Njegove pomoći!

47. Zaista je postigao veliku korist u svojoj vjeri i svom životu onaj ko je dokučio znanje o Allahovim propisima iz Kur'ana, kako kur'anskim tekstom, tako i dedukcijom (zaključivanje), i kome je Allah dao sposobnost da radi po onome što zna, i sumnja se od njega udalji i njegovo srce ispuni se svjetlošću mudrosti – takav je zaslužio da u vjeri ljudima bude imam.

48. Molimo Allaha, Koji nam je Svoje blagodati ukazao prije nego što smo ih i zaslužili, Koji nam ih održava kod nas i pored naših propusta za zahvalnost Njemu što nam je dužnost činiti (zahvaljivati Mu), i Koji nas je učinio "najboljim ummetom koji se među ljudima pojavio". Molimo Ga da nas počasti razumijevanjem Svoje Knjige, zatim da nam podari da razumijemo sunnet Svoga Vjerovjesnika, i da nam podari da riječi i djela kojima će se ispuniti Njegovo pravo nad

nama, a On će nas dodatno obdariti još većim razumijevanjem.

49. Kaže Imam Šafi, r.a.: "Nikoga ko pripada Allahovoj vjeri neće zadesiti nešto zašto neće naći uputu i spas u Njegovoj Knjizi".

50. Allah, dž.š., u Kur'anu kaže: "Knjigu ti objavljujemo zato da ljude, voljom njihova Gospodara, izvedeš iz tmina na svjetlo, na Put Silnoga i Hvaljenoga."¹⁹

51. "A tebi objavljujemo Kur'an da bi objasnio ljudima ono što im se objavljuje, i da bi oni razmislili."²⁰

52. "Mi tebi objavljujemo Knjigu kao objašnjenje za sve i kao uputu i milost i radosnu vijest onima koji jedino u Njega vjeruju."²¹

53. "Na takav način Mi i tebi objavljujemo ono što ti se objavljuje. Ti nisi znao šta je Knjiga niti si poznavao vjerske propise, ali smo je Mi učinili svjetlom pomoću kojeg upućujemo one Naše robove koje želimo. A ti, zaista, upućuješ na Pravi put."²²

Preveo: Muriz Mešić

19 Ibrahim, 1.

20 En-Nahl, 44.

21 En-Nahl, 89.

22 Eš-Šura, 52.